

Szanowni Państwo!

W listopadzie ubiegłego roku ukazał się pierwszy, inauguracyjny numer „Rocznika Spytkowickiego”. Zainteresowanie, z jakim spotkało się to czasopismo, zarówno wśród mieszkańców gminy Spytkowice, jak i gmin ościennych oraz w środowisku historyków, przerosło najśmielsze oczekiwania. Dowiodło też potrzeby funkcjonowania czasopisma, które nie tylko szczegółowo omawia losy wsi, będących częścią współczesnej Gminy Spytkowice, wpisane w szerszy kontekst historyczny, ale również przybliży zapomniane dzieje księstwa oświęcimsko-zatorskiego. Wychodząc naprzeciw rosnącym oczekiwaniom i zmierzając ku profesjonalizacji „Rocznika Spytkowickiego”, Redakcja podjęła decyzję o stopniowym jego umiędzynarodowianiu. W tym celu po raz pierwszy w gronie recenzentów i recenzentek artykułów znajdziemy badaczy afiliowanych w zagranicznych ośrodkach akademickich. Ponadto rozszerzony został skład Rady Naukowej czasopisma. Jej szeregi zasilili czeski historyk prof. dr hab. Petr Kaleta – obecnie związany z Uniwersytetem Technicznym w Liberku. Petr Kaleta to specjalista zajmujący się mniejszościami narodowymi w Europie Środkowej i Wschodniej. Nie są mu również obce badania nad regionami pogranicza kulturowego, do których niegdyś należało historyczne księstwo oświęcimsko-zatorskie. Profesor Kaleta jest autorem kilku książek i kilkudziesięciu artykułów napisanych w językach czeskim, angielskim, ukraińskim, rosyjskim oraz polskim.

Podobnie jak to miało miejsce w numerze pierwszym, tak również teraz, w celu ułatwienia Czytelnikowi odbioru, teksty w poszczególnych działach ułożono chronologicznie: od epok najstarszych do najmłodszych. W recenzowanej rubryce „Artykuły i rozprawy” w tym roku znalazły się cztery teksty badaczy związanych z krakowskim Uniwersytetem Komisji Edukacji Narodowej, Polską Akademią Nauk oraz z Muzeum Auschwitz-Birkenau (właściwie Miejsce Pamięci i Muzeum Auschwitz-Birkenau). Numer otwiera interdyscyplinarny tekst łączący nauki przyrodnicze i humanistyczne pt. *Socjohydrologiczne ujęcie relacji rzeka – człowiek w dnie doliny Wisły*. Jego autor, Karol Witkowski, jest geografem i geomorfologiem aktualnie związanym zawodowo z Instytutem Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii

Nauk. Kolejny tekst ma już *stricte* historyczny charakter, dotyka historii średniowiecznej i nosi tytuł: *Najstarsze kościoły ziemi zatorskiej na tle wykazu parafii dekanatu zatorskiego z lat 1325-1327*. Autorem tego artykułu jest Jerzy Rajman – wybitny mediewista, specjalista od dziejów średniowiecznego Kościoła i Małopolski. Artykuł trzeci wyszedł spod pióra mieszkającej w Spytkowicach i związanej z tą miejscowością Karoliny Janik, młodej badaczki, obecnie zatrudnionej w Muzeum Auschwitz-Birkenau. Napisała ona tekst będący pokłosiem jej architektonicznego wykształcenia pt. *Perła Spytkowic – kompleks pałacowo-parkowy*. Recenzowaną część rocznika zamyka tekst przygotowany przez Przemysława Wywiąła z Instytutu Bezpieczeństwa i Informatyki Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Poświęcony jest on losom wojennym braci Herzogów, których korzenie rodzinne sięgają XIX-wiecznych Spytkowic. Tekst Przemysława Wywiąła wpisuje się również w obchody przyszłorocznej 110 rocznicy wybuchu pierwszej wojny światowej i wymarszu z krakowskich Oleandrów Pierwszej Kompanii Kadrowej, co dało zacząć do utworzenia Legionów Polskich i odzyskania przez Polskę długo oczekiwanej niepodległości.

W numerze drugim „Rocznika Spytkowickiego” w dziale „Miscellanea” znalazło się miejsce na dwa teksty. Oba prezentują wysoką wartość merytoryczną i poznawczą. Pierwszy autorstwa Krzysztofa Saferny – zaangażowanego studenta historii w krakowskim Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej – podejmuje ważne zagadnienie poświęcone aspektom gospodarczym wsi Spytkowice w okresie nowożytnym. Artykuł ten nosi tytuł: *Spytkowice w rejestrach podatkowych z II połowy XVI i początku XVII wieku* i stanowi znakomity przyczynek do badania dziejów społeczno-gospodarczych nie tylko Spytkowic i okolicznych wsi, ale również ziem byłego księstwa oświęcimsko-zatorskiego. Drugi z artykułów wyszedł spod pióra Joanny i Kazimierza Dębskich – znanych oraz cenionych badaczy i pasjonatów lokalnej historii. Podejmują oni bardzo udaną próbę przybliżenia sylwetki dr. Józefa Gołby – prawnika, pierwszowojennego bohatera, a rodzinnie brata nieodżałowanego i cieszącego się wyjątkową estymą wśród mieszkańców Bachowic ks. Franciszka Gołby. Artykuł ten, podobnie jak tekst Przemysława Wywiąła, wpisuje się w zaplanowane w roku 2024 obchody wybuchu Wielkiej Wojny – wojny, przypomnijmy, która stała się zarzewiem do odbudowy polskiej państwowości.

Dział „Recenzji i sprawozdań” w tegorocznym numerze „Rocznika Spytkowickiego” zawiera *Recenzję wystawy „Ludzie wolności Gminy Spytkowice – Armia Andersa”*, sporządzoną przez Marcina Gadochę – historyka z instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej. Recenzja ta omawia wystawę czasową, która była pokłosiem pierwszego numeru „Rocznika Spytkowickiego”, a przede wszystkim artykułu, który ukazał się na jego łamach pt. *Na drodze stromej oraz śliskiej... i ku wolności. Wojenne losy Józefa*

Kowalskiego z Ryczowa i Jana Folgi z Bachowic. Wystawę otwarto w Muzeum Regionalnym w Bachowicach w styczniu 2023 r. Towarzyszyła ona mieszkańcom gminy przez niemal pół roku, aż do czerwca, kiedy nastąpił jej uroczysty finał. Warto podkreślić, że wystawę tę obejrzało w sumie około tysiąca osób, w tym przede wszystkim dzieci i młodzież ze szkół gminnych, które odwiedziły Muzeum w Bachowicach w ramach dedykowanego projektu edukacyjnego.

Numer kończy kalendarium wydarzeń, które miały miejsce w gminie Spytkowice w ostatnim roku kalendarzowym.

Drugi numer „Rocznika Spytkowickiego” dostarcza kolejnej partii informacji i wiedzy na temat ziemi spytkowickiej i terenów historycznego księstwa oświęcimsko-zatorskiego. Liczymy, że podobnie jak to było w ubiegłym roku, tak i w tym znajdzie on wierną rzeszę Czytelników. Życzymy przyjemnej lektury!

Redakcja